

RZECZNIK PRAW DZIECKA
Monika Horna-Cieślak

Warszawa, 17 stycznia 2025 r.

ZPR.400.4.2024.JR

(w odpowiedzi należy podać ten znak sprawy)

Szanowny Pan

Dr hab. Adam Bodnar

Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z nowelizacją art. 197 §1a k.k. wprowadzoną Ustawą z dnia 28 czerwca 2024 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2024 poz. 1228) zmieniającą definicję gwałtu, poproszę o informację kiedy planowana jest zmiana art. 197 §4 k.k. w zakresie odpowiedzialności karnej, gdy do kontaktów seksualnych dochodzi między osobami o zbliżonym wieku i stopniu dojrzałości. Ponadto, proszę o informacje o liczbie zorganizowanych szkoleń dotyczących nowych regulacji prawnych adresowanych do sędziów karnych, policjantów oraz biegłych sądowych biorących udział w ochronnym trybie przesłuchaniach określonych w art. 185a k.p.k. i nast.

W dniu 23 lipca 2024 r. podczas wspólnego posiedzenia senackiej Komisji Ustawodawczej oraz Komisji Praw Człowieka i Praworządności odbyła się debata nad zaproponowaną przez Rzeczniczką Praw Dziecka poprawką do art. 197 § 4 k.k. Zwrócono uwagę, że modyfikacja typu podstawowego przestępstwa zgwałcenia powodowałoby, że każde zgwałcenie małoletniego poniżej lat 15, traktowane byłoby jako zbrodnia zagrożona karą pozbawienia wolności co najmniej 5 lat. Dotyczyłoby to też tych sytuacji, w których zgwałcenie nastąpiło w wyniku zbliżenia mimo braku zgody, a nie poprzez zastosowanie przemocy lub groźby bezprawnej lub podstępny. Odpowiedzialnością z tytułu tych przepisów objęte są osoby, które ukończyły lat 17, a nawet przy zastosowaniu art. 10 k.k. osoby, w niższym wieku. W grupie wiekowej od 15 do 19 roku życia może dochodzić do wspólnych relacji seksualnych z osobami na granicy wieku zgody np. 14 latków. Osoby te ze względu na

początkowy okres rozwoju życia seksualnego mogą nie posiadać pełnej świadomości co do sposobu wyrażania zgody, czy prawidłowej reakcji w sytuacji dążenia do zbliżenia seksualnego. Sprawcy zgwałcenia, o ile nie stosują przemocy lub groźby czy podstępnie nie powinni odpowiadać na tym samym poziomie, co w pełni świadomi przestępcy. Zgłoszona poprawka miała uchronić nieletnich przed odpowiedzialnością karną na wskazanym poziomie, lecz finalnie została odrzucona przez Senat.

Na prace nad zmianami wskazanymi podczas procesu legislacyjnego przez Rzecznikę Praw Dziecka wskazał prof. dr hab. Włodzimierz Wróbel Przewodniczący Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, podkreślając, że Komisja przedstawiła propozycję Ministrowi Sprawiedliwości obniżenia dolnej granicy odpowiedzialności karnej w takich sytuacjach i wprowadzenia znamienia wykorzystania seksualnego osoby małoletniej. Planowana była również propozycja zniesienia lub znacznego ograniczenia karalności, gdy do kontaktów seksualnych dochodzi między osobami o zbliżonym wieku i stopniu dojrzałości i nie mają one charakteru wykorzystania osoby małoletniej¹. W związku z powyższym proszę o informację o kształcie planowanych zmian i przybliżonej dacie ich wprowadzenia.

Ponadto, pragnę zwrócić uwagę, że przesłuchiwanie pokrzywdzonych w sprawach dotyczących tak newralgicznych kwestii jak strefa intymna wymaga odpowiedniego przygotowania i przeszkolenia przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości. Przesłuchanie w tzw. ochronnym trybie określonym w art. 185a k.p.k. i nast. powinno zostać zorganizowane i przeprowadzone w jak najbezpieczniejszy dla pokrzywdzonego sposób. Przy okazji dyskusji na temat zmiany definicji gwałtu i wprowadzenia odpowiedniego *vacatio legis* dla ustawy, podkreślano konieczność przygotowania przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości, w tym: prokuratorów, policjantów oraz biegłych psychologów w zakresie stosowania nowych przepisów. W związku z powyższym, proszę o wskazanie ile przedmiotowych szkoleń już się odbyło.

Z wyrazami szacunku

¹ Wywiad z prof. dr hab. Włodzimierzem Wróblem „Kiedy jest zgoda na seks, a kiedy nie. Co zmieni nowa definicja gwałtu”, wyborcza.pl, (12.08.2024)